



notitie

FORUM STANDAARDISATIE 25 februari 2015 Agendapunt 3: Adoptie open standaarden Stuk 3B: Opzet Monitor Open standaardenbeleid 2015

Ter besluitvorming

U wordt gevraagd in te stemmen met onderstaande opzet van de Monitor Open Standaardenbeleid 2015

Focus 2015

Nog meer dan de afgelopen jaren, zal de nadruk liggen op het achterhalen van het daadwerkelijke gebruik van de standaarden. Dit betekent dat er naast de gebruikelijke beoordeling van aanbestedingen, o.a. gekeken wordt naar de toepassing van de standaarden in generieke voorzieningen en shared services. Deze aanpak geeft een nauwkeuriger inzicht in de adoptieontwikkeling van de standaarden en maakt het bovendien mogelijk hier gericht op te sturen.

De aanpak

De monitor kent vier onderzoeksonderdelen. De eerste twee onderdelen brengen – zo veel als mogelijk is – in kaart waar open standaarden in de praktijk al worden toegepast. Het derde deel bestaat uit de traditionele toetsing van de feitelijke aanbestedingen. Het vierde deel richt zich op de rol van marktpartijen bij de adoptie van standaarden.

- a) Halfjaarlijkse meting van gebruiks- en aansluitgegevens met behulp van webtools en registraties en metingen van derden. Aanvullend wordt er dit jaar een mini-enquete gehouden onder beheerders van standaarden waarin wordt gevraagd naar de gebruiksgegevens van de standaard. BFS kan hiermee later dit jaar bijeenkomsten organiseren waarbij kennis over het bijhouden van gebruiksgegevens tussen beheerders wordt uitgewisseld.
- b) Onderzoek naar het gebruik van standaarden in de voorzieningen die onderdeel zijn van de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI)¹, de voormalige iNUP voorzieningen, basisregistraties en Shared Services. De nadruk ligt in 2015 op de voorzieningen welke door het nationaal

¹ Zie: <http://www.digicommissaris.nl/thema/generieke-digitale-infrastructuur-gdi>

beraad zijn aangewezen als onderdeel van de GDI.

Niet alle voorzieningen die in voorgaande jaren getoetst werden zijn onderdeel van de GDI (denk bijvoorbeeld aan Rijksoverheid.nl). In 2015 is de intentie ook deze opnieuw te toetsen om zo een zo-consequent-mogelijk beeld te kunnen schetsen van het daadwerkelijk gebruik van standaarden in de voorzieningen.

Tot slot zal mogelijk een aantal grote IT-projecten worden beoordeeld op de toepassing van de relevante 'pas toe of leg uit' -standaarden. BFS zal in overleg met het ICCIO vaststellen of en hoe dit onderdeel ingevuld zal worden.

- c) In hoeverre wordt bij aanbestedingen het 'pas toe of leg uit'-principe toegepast, en om welke open standaarden wordt daarbij gevraagd. Hierbij zal in de monitor, evenals vorig jaar, voldoende nuancering in de beoordeling van aanbestedingen terug komen ('ernst van de eventuele afwijking'). Dit jaar wordt net als vorig jaar gebruikt gemaakt van een 'second opinion' om de kwaliteit van de beoordeling nog beter te waarborgen. Met ICCIO is afgesproken om een aantal bevindingen tussentijds met betrokken ministeries te bespreken om het leereffect te vergroten. Ook zal de long list met te onderzoeken aanbestedingen tussentijds worden gedeeld met ICCIO en zal langs die weg eventueel ontbrekende documentatie worden opgevraagd.
- d) Dit jaar zal in het kader van de monitor worden gekeken in hoeverre leveranciers de 'pas toe of leg uit' -standaarden aanbieden. Hiervoor wordt voor een aantal belangrijke voorzieningen contact gezocht met leveranciers van die voorzieningen om met hen in kaart te brengen welke standaarden zij daadwerkelijk aanbieden en van belang achten. De basis voor deze oefening is waarschijnlijk de software catalogus van KING. Daarom zal in overleg met KING een aanpak worden gekozen. Het doel is nadrukkelijk niet om een compleet overzicht te schetsen van de leveranciers van alle ptolu-standaarden, maar om inzicht te krijgen in de overwegingen van leveranciers.

Het onderdeel zelfrapportage (de mini-survey), dat tot nu toe onderdeel was van de monitor, zal niet in de nieuwe monitor terugkomen. Dit was een onderdeel van de NUP monitoring welke is gestopt. Het zelf jaarlijks voortzetten van de mini-survey past niet in de focus verschuiving naar het meten van daadwerkelijk gebruik. Bovendien komt uit de zelfrapportage al jaren min of meer hetzelfde beeld naar voren en heeft het Forum al ingezet op acties om hier verbetering in te brengen.

Planning

De concept-rapportage wordt eind september opgeleverd. Tussentijds worden de resultaten van de 'gebruiks- en aansluitgegevens' en 'zelfrapportage' opgeleverd.

Bijlage: Korte beschrijving van de onderdelen van het onderzoek

a. Halfjaarlijkse meting van gebruiks- en aansluitgegevens

- halfjaarlijks: in Q1 2015 en Q3 2015;
- aanleggen en onderhouden van bestand met overheidsdomeinnamen; met behulp van webtools deze domeinnamen checken op de standaarden DKIM, DNSSEC, IPv6, ODF en zo mogelijk PDF;
- opvragen van aansluitgegevens van voorzieningen via bijv. Logius, ICCIO en BRG (bijv. aantal SAML-authenticaties DigiD of aantal XBRL-berichten SBR);
- gebruikmaken van overige bronnen zoals SEPA-monitors (EC, DNB en BNG), Websiteregister rijksoverheid (Webrichtlijnen), en softwarecatalogus.nl (aanbodzijde);
- bij standaardisatie-organisaties en beheerders van voorzieningen die de standaarden gebruiken, mogelijkheden voor meting en/of aanleveren van gegevens inventariseren en benutten;
- bij ISO27001/27002 zal ook bekeken worden welke informatie beschikbaar is over de toepassing van de op deze standaarden gebaseerde overheidsbaselines informatiebeveiliging (zoals BIR en BIG);
- rapportage: Beantwoording van de volgende vragen (voor zover mogelijk):
 - In welke mate voldoen overheden op internet aan de relevante open standaarden?
 - In welke mate wordt open standaard y door softwareleveranciers ondersteund? (o.b.v. beschikbare informatie zoals de GEMMA softwarecatalogus)
 - Hoeveel overheden zijn aangesloten op voorzienig x via open standaard y en hoe vaak wordt er informatie uitgewisseld?
 - Wat zeggen andere bronnen over de mate van gebruik door overheden en door andere partijen in Nederland en daarbuiten?

b. Onderzoek van gebruik van centrale (GDI)voorzieningen en shared services

- beperkt onderzoek naar de compliance van de GDI voorzieningen en shared services aan de relevante open standaarden;
- door hergebruik te maken van gegevens van ICCIO, BRG en Logius in kaart brengen in welke mate overheden gebruik maken van deze voorzieningen en shared services (en daarmee van open standaarden);
- de compliance van NUP-bouwstenen en aan aantal shared services is respectievelijk in 2012 en 2013 reeds onderzocht. Dit jaar zal een update plaatsvinden en combineren we die bevindingen met de actuele gegevens, voorzover beschikbaar, over het gebruik van deze bouwstenen (en daarmee van open standaarden) door overheden;
- dit onderdeel kan nog verbreed worden als BZK / ICCIO zou willen meewerken aan een uitvraag naar de toepassing van open standaarden bij de 'grote ICT-projecten' en/of informatie kunnen leveren over de toepassing van open standaarden in centrale voorzieningen en shared services;

- rapportage: welke voorzieningen en shared services worden breed gebruikt, en welke relevante open standaarden worden daarin toegepast (en dus gebruikt);
- daarnaast als 'verbeterpunten' vermelden: de open standaarden die voor de voorziening relevant zijn, maar daarin nog niet worden toegepast.

c. Onderzoek feitelijke aanbestedingen

- selecteren van relevante, onderzoekbare aanbestedingen op Aanbestedingskalender.nl, daarna verzamelen van de openbare informatie;
- aanpak in drie stappen z.s.m. 2^e helft 2014, daarna Q1 2015 en Q2 2015. Tussen iedere stap gesprekken met de aanbesteders.
- bepalen relevante open standaarden voor deze aanbestedingen, nagaan of daarom expliciet is gevraagd; vervolgens in kaart brengen 'leg uit' van de onderzochte overheden;
- voldoende nuancering in de beoordeling van aanbestedingen ('ernst van de eventuele afwijking') terug laten komen;
- Net als vorig jaar een 'second opinion' om de kwaliteit van de beoordeling nog beter te waarborgen. Met ICCIO is afgesproken om een aantal bevindingen tussentijds met betrokken ministeries te bespreken om het leereffect te vergroten. Ook zal de long list met te onderzoeken aanbestedingen tussentijds worden gedeeld met ICCIO en zal langs die weg eventueel ontbrekende documentatie worden opgevraagd.
- rapportage: insteek voor dit onderzoek is enerzijds het toetsen van de correcte uitvoering van 'pas toe of leg uit'; anderzijds geeft dit een beeld van de mate waarin de open standaarden van de lijst (vaak) relevant zijn voor aanbestedingen.